

dopisy

PŘÍPAD HROMADNÉ POSTTRAUMATICKÉ DEPRESE U ZVÍŘAT V ZAJETÍ (ZOO)

Profesor Vladimír Vondráček, který celoživotně choval psy, se na více místech svého díla zmiňuje o výskytu deprese u vyšších zvířat. Říká: „Smutek prožívají i zvířata“. Jedna citace je však zvláště zajímavá (bylo to chování se Vondráčkova psa v okamžiku vyhlášení mobilizace v r. 1938).

„Naše trvalá anxiozita se přirozeně stupňovala. U nouhou nám ležel náš pes, irský teriér Michal, který se začal trást na celém těle a tisknout se k nám, jako by u nás hledal ochranu. Tento inteligentní pes ovšem nerozuměl hlášení, ani telepaticky nevnímal anxiozitu přítomných, ale vnímal změnu jejich osobního pachu.“ (V. Vondráček, Konec vzpomínání, s. 210, 1988, Avicenum).

V mytologii, bájích a různých pohádkách se lze dočíst, že věrné zvíře často dlouho nepřezije svého pána.

V dnešní době je v USA věnována emočním stavům „domácích mazlíčků“ značná pozornost a nejrůznější terapie se zabývají duševním stavem zvířat, jsou o tom i televizní seriály. Zájem médií je tomu přiměřený, a někdy, řekli bychom, až nadměrný. Není bez zajímavosti (tedy pro nás Čechy), že dne 19. září 2002 byl v hlavním městě Washingtonu, D. C., konečně odhalen dlouho očekávaný pomník T. G. Masaryka. Událost vysoké úrovně, přítomny byly nejvýznamnější politické osobnosti (Václav Havel, Madeleine Albright, generálové, diplomati). Kupodivu deník Washington Post, který obvykle detailně a s žurnalistickým bombastem zveřejňuje i méně důležité události, sit venia verbo i „drby“ nejrůznějšího druhu, tuto událost nekomentoval.

Zato však, dva dny poté, se udála důležitá příhoda (v tomto deníku náležitě rozpitvávaná). Z balkonu domu v osmém patře vypadl pes a zabil se. Řešila se otázka, do jaké míry k tomu přispěl placený „venčitel psů“, zda jen svou nedbalostí, anebo zda v tom byl i jeho zlý úmysl, v kterémžto případě by měl jít do vězení.

(Profesoru Vondráčkovi by se tato příhoda, tj. Opomenutý Masaryk a oplakaný pes, bývala velice hodila do jeho monografie „Hodnocení a jeho poruchy“, kdyby bývala byla psána v době, kdy by se o choullostivých věcech smělo psát.)

Nežli přikročíme k hlavní náplni tohoto sdělení, chci na cosi upozornit. V posledních letech se v kruzích recenzentů zrodila a rozhostila jakási téměř magická zaklínací fráze, jejíž obsah je těžko napadnutelný a která v rukou posuzovatele je nezranitelná. Jakýkoli příspěvek může být bez dalšího odmítnut, řekne-li recenzent: „Článek je totiž

projekcí našeho života do minulosti – psychologické vhledy jsou užitečné, ale musejí vycházet z dobré znalosti reálií života i prostředí...“

Zde nutno namítnout, že projekce našich dosavadních životních zkušeností lze ovšem nalézt ve všem. Někdy to vede k přemílání a rozštěpení těžko řešitelné otázky (např. dokud nevymřela česká emigrace do USA z r. 1948, byla rozštěpená odpověď na nesmyslnou otázku: „S Benešem, anebo bez Beneše?“).

Budeme-li nyní hovořit o depresi u zvířat, snadno lze namítnout, že do chování zvířete projekujeme svou vlastní emoční polohu. O to zajímavější je událost, která se svou nezvyklostí a detailním popisem vymyká případné deformaci z hlediska subjektivní předpojatosti.

Washington Times z 21. října 2000 přináší zprávu nazvanou „Rituální vražda tygřice“: „Indická veřejnost je pobouřena rituální vraždou třináctiměsíční tygřice ‚Sakhi‘ v Nehruove zoologické zahradě v Hyderabadu, hlavním městě státu Andhra Pradesh. Vražda tygřice, k níž došlo 5. října 2000, byla zřejmě provedena za asistence zaměstnanců zoologické zahrady. Příslušníci hinduistické sekty, oslavující kverulačnou bohyni Kali, potřebovali zvířecí krev pro vyvrcholení 108 dní trvajících náboženských oslav. Krev byla získána podřezáním krčních cév zvířete. Pachatele stáhli mrtvolu zvířete z kůže (ale „cenné“ drápy ponechali) a stažené tělo hodili do tanku s vodou v tygřím výběhu. Příslušníky sekty, která má prostředky i čas na takovéto rituály, jsou prý hinduističtí zbohatlíci. Zřejmě čichové podněty z mrtvého těla soukmenovkyně navodily psychický šok u ostatních jedenácti tygrů zoo. Nejhůře to neslo dvojčce zavražděné tygřice ‚Nikhil‘. Většina tygrů několik dní odmítala přijímat stravu.“

Šlo nesporně o kolektivní posttraumatickou depresi u zvířat, která ovšem vznikla v nepřírodném prostředí zoologické zahrady, znemožňujícím ostatním tygrům opustit traumatizující situaci.

České bájesloví (A. Jirásek, Staré pověsti české) píše, že „věrný lev, provázející světem chrabrého rytíře Bruncvíka, posel dle pověsti několik dní po Bruncvíkove smrti. Tesknil a chřádl, až naposledy zařvav v té tesknosti u Bruncvíkova hrobu zemřel.“ („Potvrzuje to“ možnost deprese u kočkovitých šelem.)

George O. Krížek